

The background image is a photograph of a rural landscape. In the center, two black and white cows are grazing in a green field. The foreground is filled with tall, green grass and some dry, brown stalks. The background is hazy and misty, with a line of trees visible on the horizon under a pale, overcast sky.

Icoonproject *Vrouwe Vennepolder*

...naar een Levend Landschap

Maarten Schrama -- Universiteit Leiden -- M.J.J.Schrama@cml.leidenuniv.nl

A wide-angle photograph of a Dutch landscape at dusk or dawn. A calm canal flows through the center of the frame, reflecting the sky and the distant horizon. On either side of the canal are lush green fields. In the distance, a small village is visible, featuring a church with a tall steeple and a traditional windmill. Several cows are grazing in the fields on the left. The sky is a soft mix of blue and orange, with a few wispy clouds. The overall mood is peaceful and serene.

De Uitdagingen

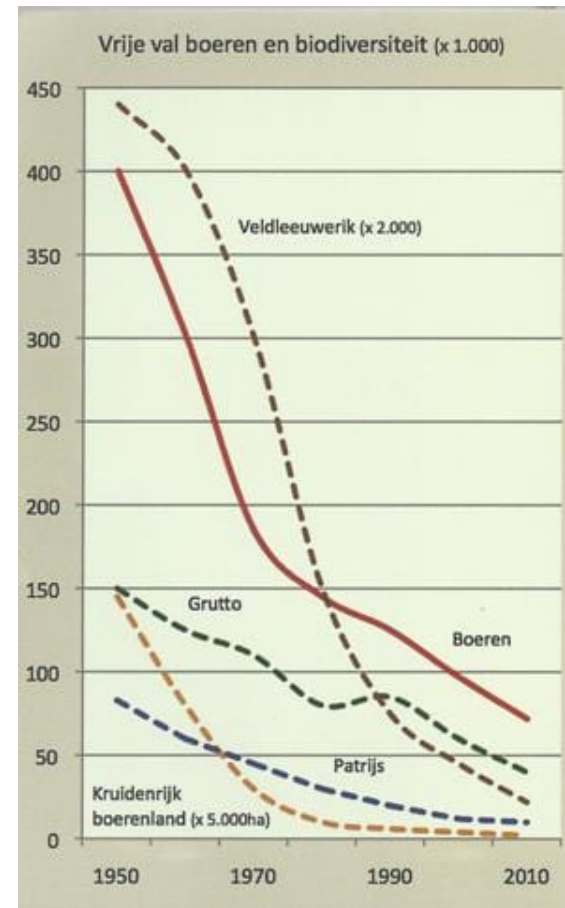

Wat is er gebeurd met ons landbouwgebied?

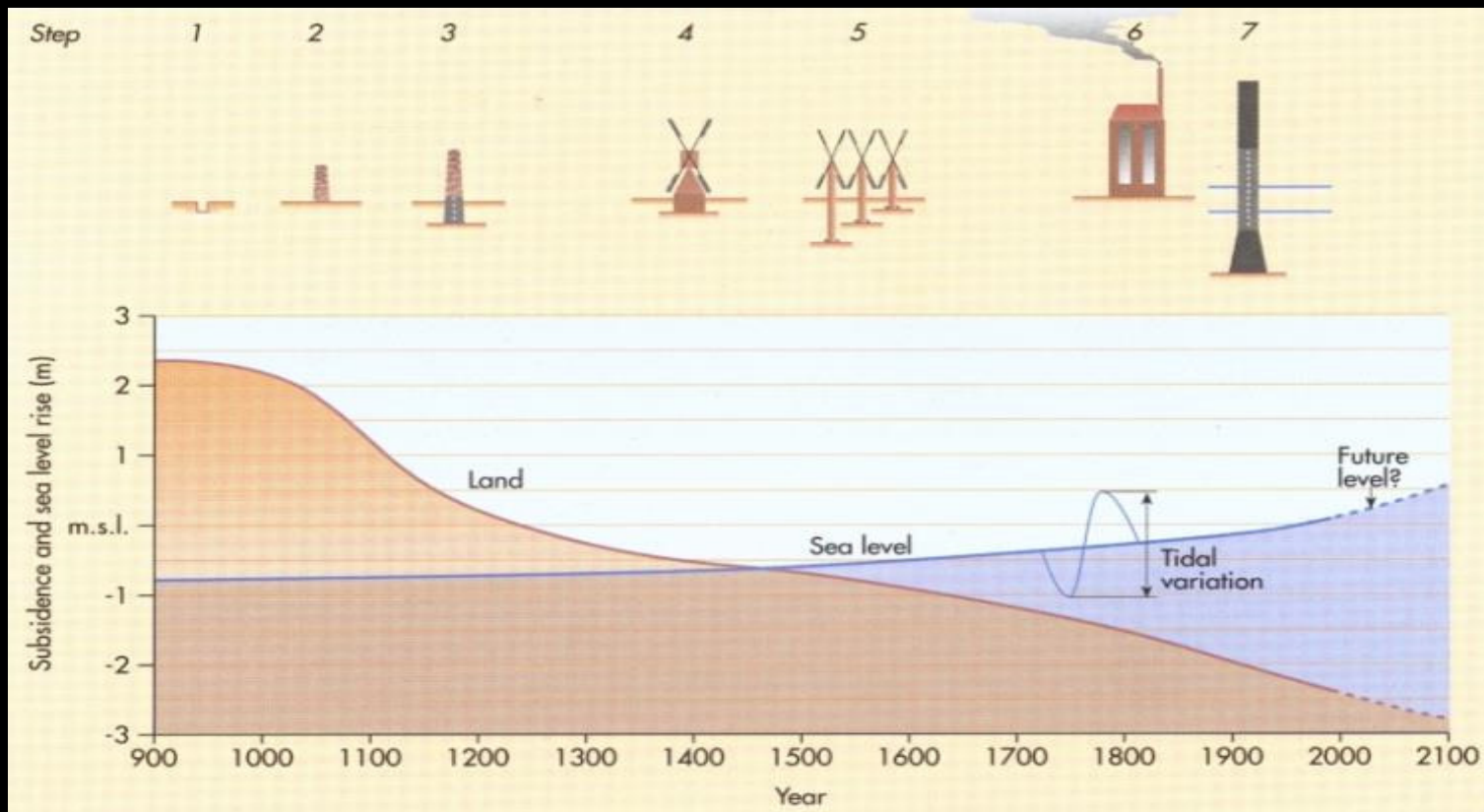
- Sinds ca. 1945
 - “Nooit meer hongerwinter”
 - Focus op export van producten
 - Ruilverkaveling, schaalvergroting
 - Uitgestrekte monoculturen
 - Verregaande intensivering
 - Peilverlagingen

→ ***Dramatische afname biodiversiteit***

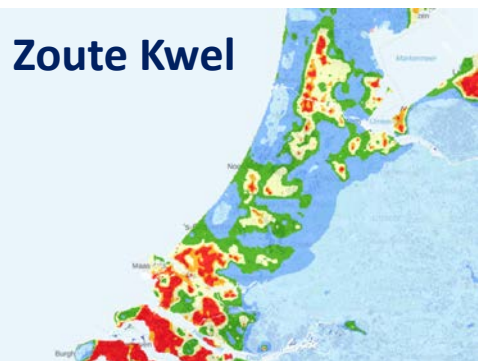

Grafiek Wim Schippers (2016)

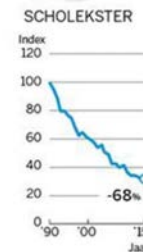
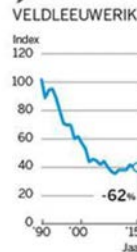
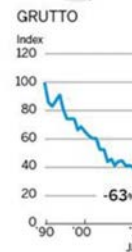
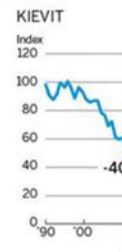
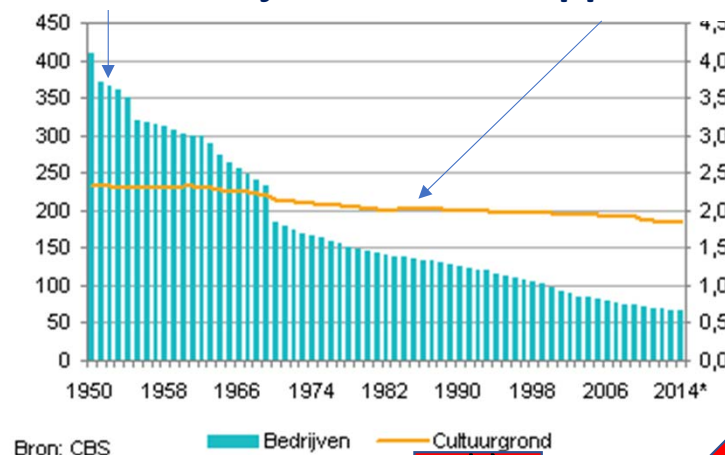
Zoute Kwel

Bron: Atlasnatuurlijk kapitaal.nl

Boc

Aantal bedrijven Totale oppervlakte agrarisch

Huidige situatie
Breed scala aan uitdagingen
in het veenweidegebied

Biodiversiteit

Stikstof en CO₂

Bodemdaling

Zoute kwel

Perspectief boeren

Kloof stad-platteland

Zet alle pijlen op groen!

Kloof stad-
platteland

Biodiversiteit

Bodemdaling

Stikstof en CO₂

Perspectief Boer

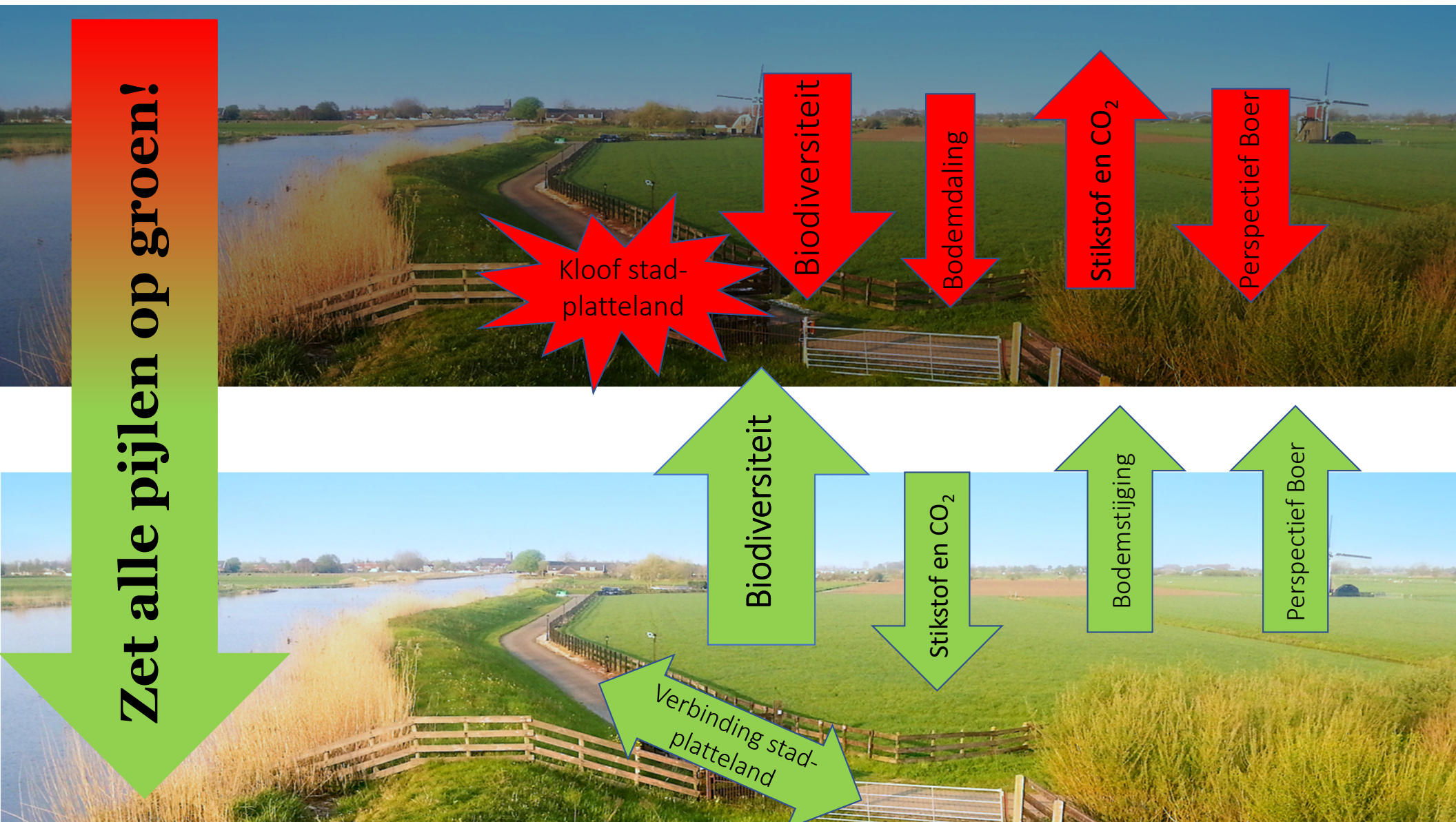
Biodiversiteit

Stikstof en CO₂

Bodemstijging

Perspectief Boer

Verbinding stad-
platteland

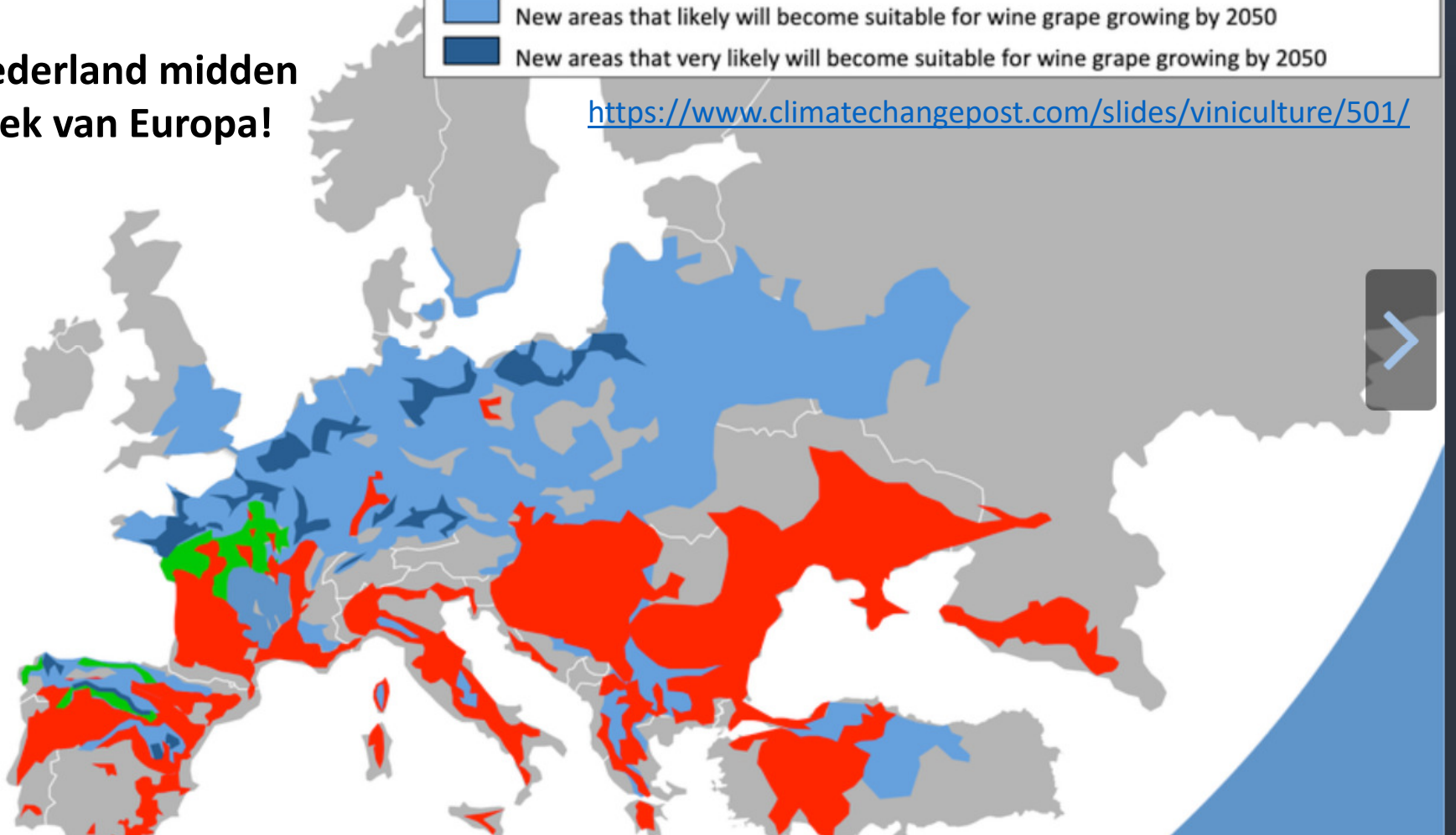

**In 2050 ligt Nederland midden
in de Wijnstreek van Europa!**

Change in viniculture suitability between now and 2050 under high-end global warming:

- Areas currently suitable for wine grape growing, becoming less suitable by 2050
- Areas that will remain suitable for wine grape growing through 2050
- New areas that likely will become suitable for wine grape growing by 2050
- New areas that very likely will become suitable for wine grape growing by 2050

<https://www.climatechangepost.com/slides/viniculture/501/>

A wide-angle photograph of a Dutch landscape at dusk or dawn. A calm canal flows from the foreground towards the horizon, reflecting the sky and the distant buildings. On the left bank of the canal, several black cows are grazing in a green field. In the background, a small village is visible, featuring a church with a tall steeple and a traditional windmill. The sky is a mix of soft pinks, oranges, and blues, with a few wispy clouds. The overall mood is peaceful and serene.

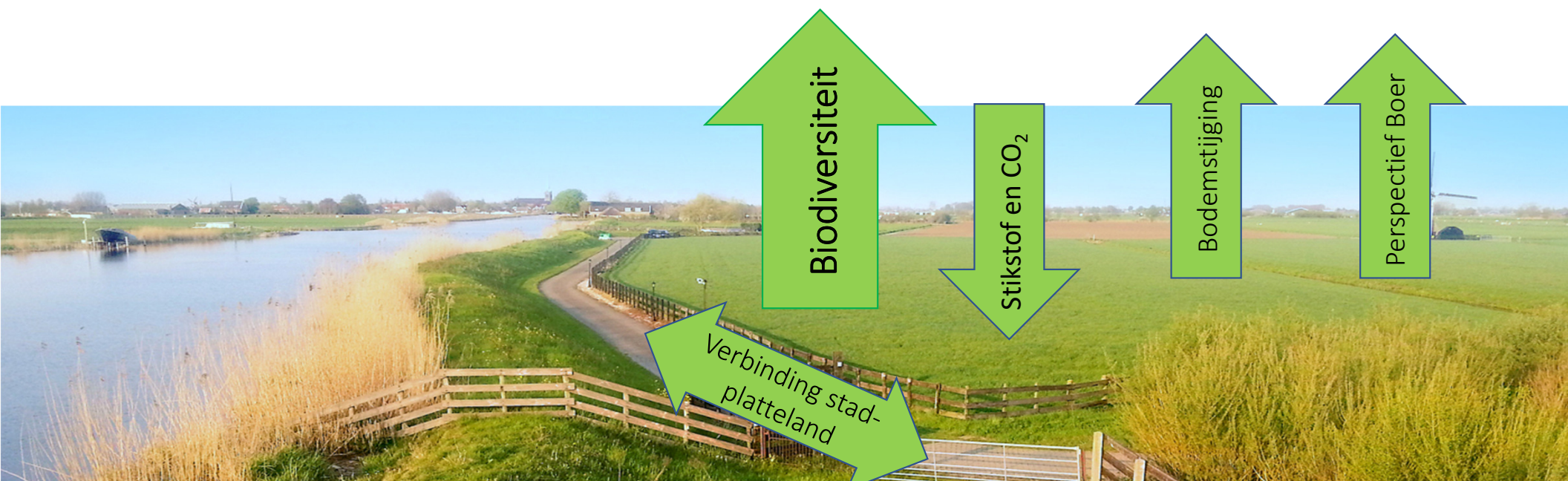
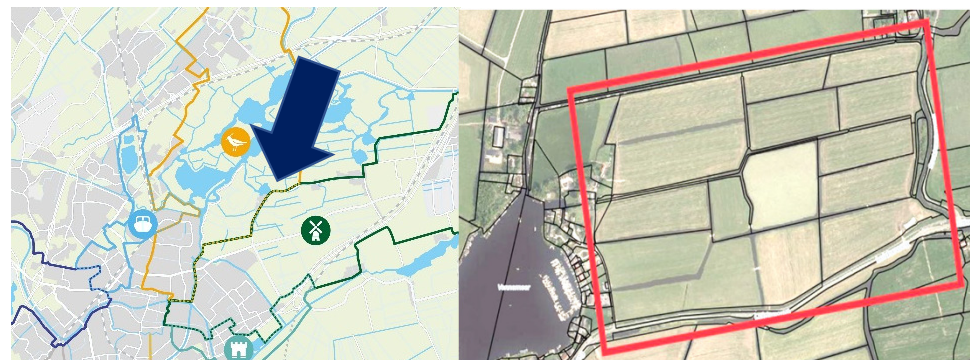
De Kansen

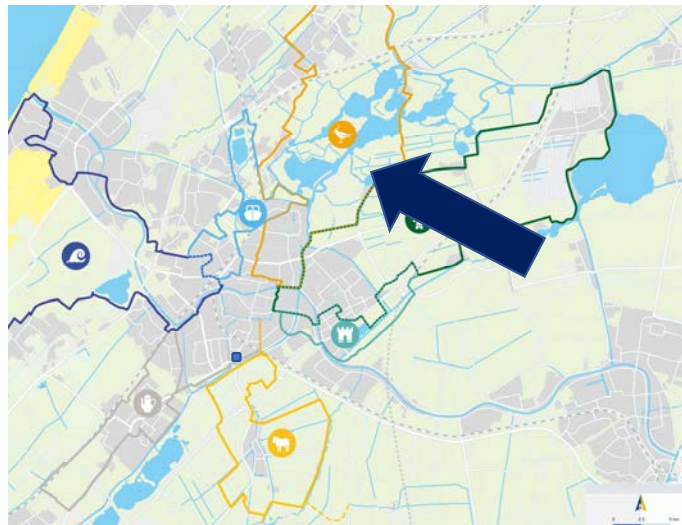
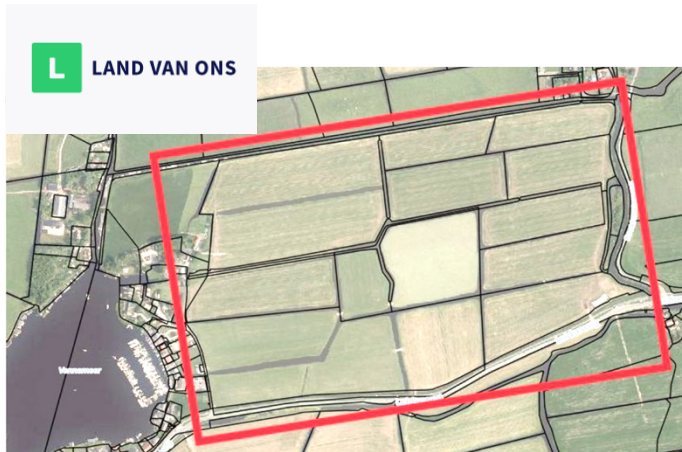
Land van Ons

Naar een Levend Landschap!

Een ambitious burgerinitiatief

...samen met boeren, burgers, overheden en kennisinstituten

- Per 1 januari 2021:
32 ha in Vrouwe Vennepolder
- Groot netwerk van burgers
- Veel enthousiaste lokale boeren
- *Maar:* alle partijen kijken naar elkaar:

de eerste stap moet genomen worden!

De Visie

Icoonproject Vrouwe Vennepolder 10-jarig project bestaande uit **3 fases**

Fase 1

Proof-of-principle

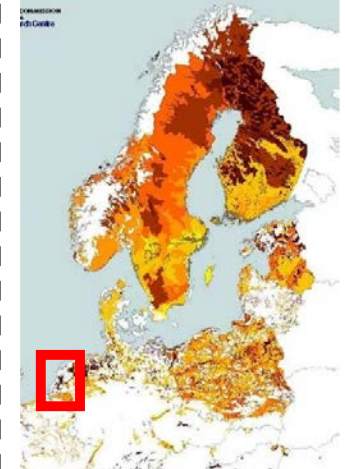
Fase 2

Implementatie

Fase 3

Inspiratie

Icoonproject Vrouwe Vennepolder

Fase 1: Proof-of-principle

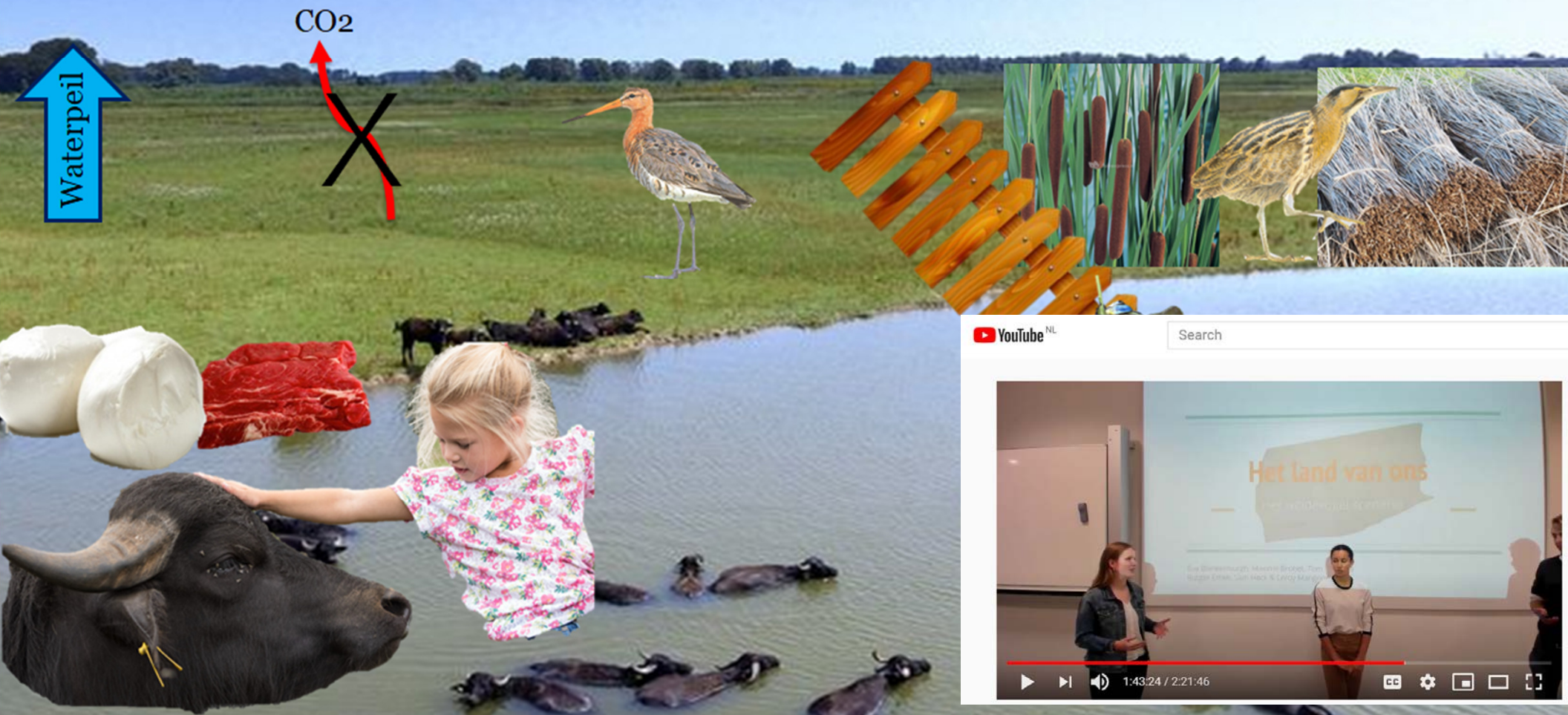
- Experiment met verschillende hoogbiodiverse landbouwsenario's (jaar 1-5)
→ Economisch en Ecologisch volhoudbaar

Fase 1:

Proof-of-principle

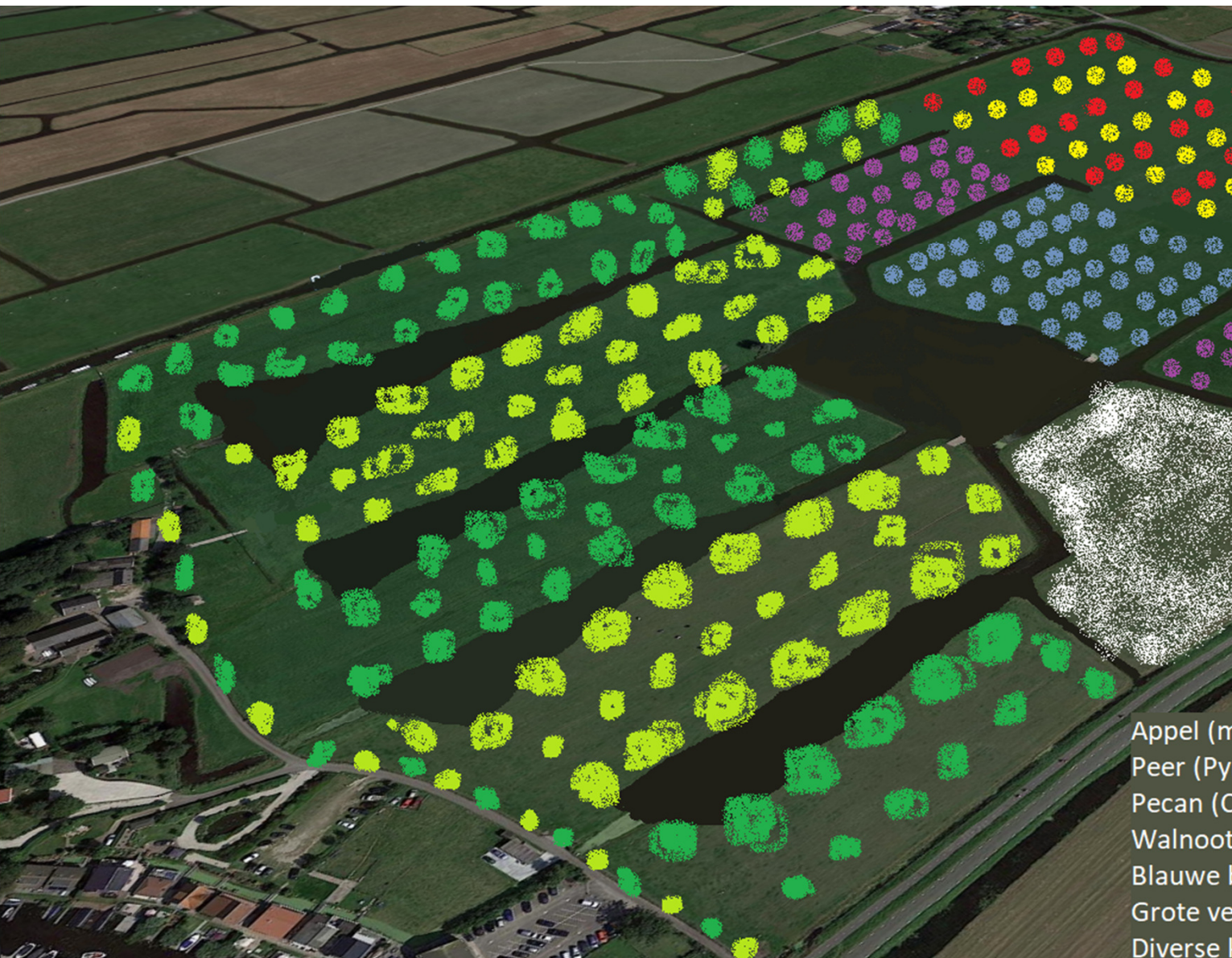
Visie 2030

YouTube NL

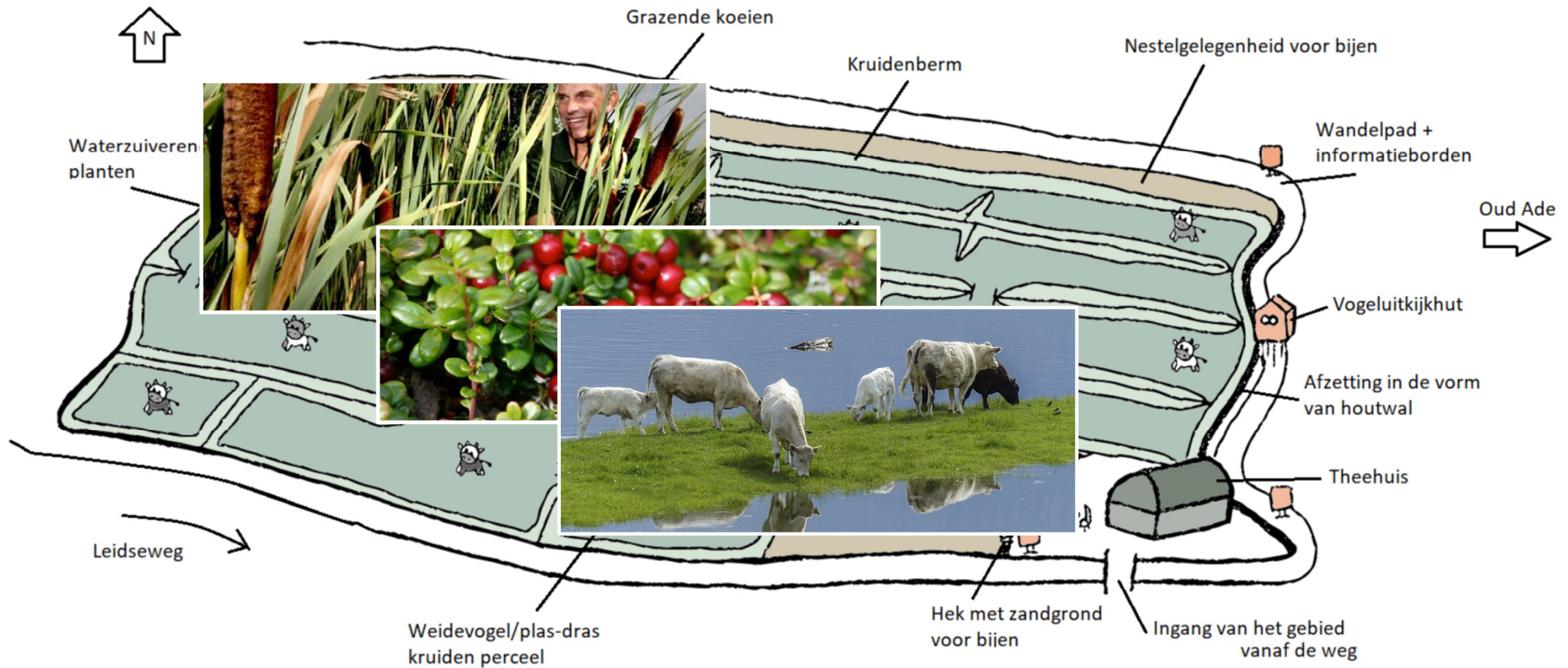
Search

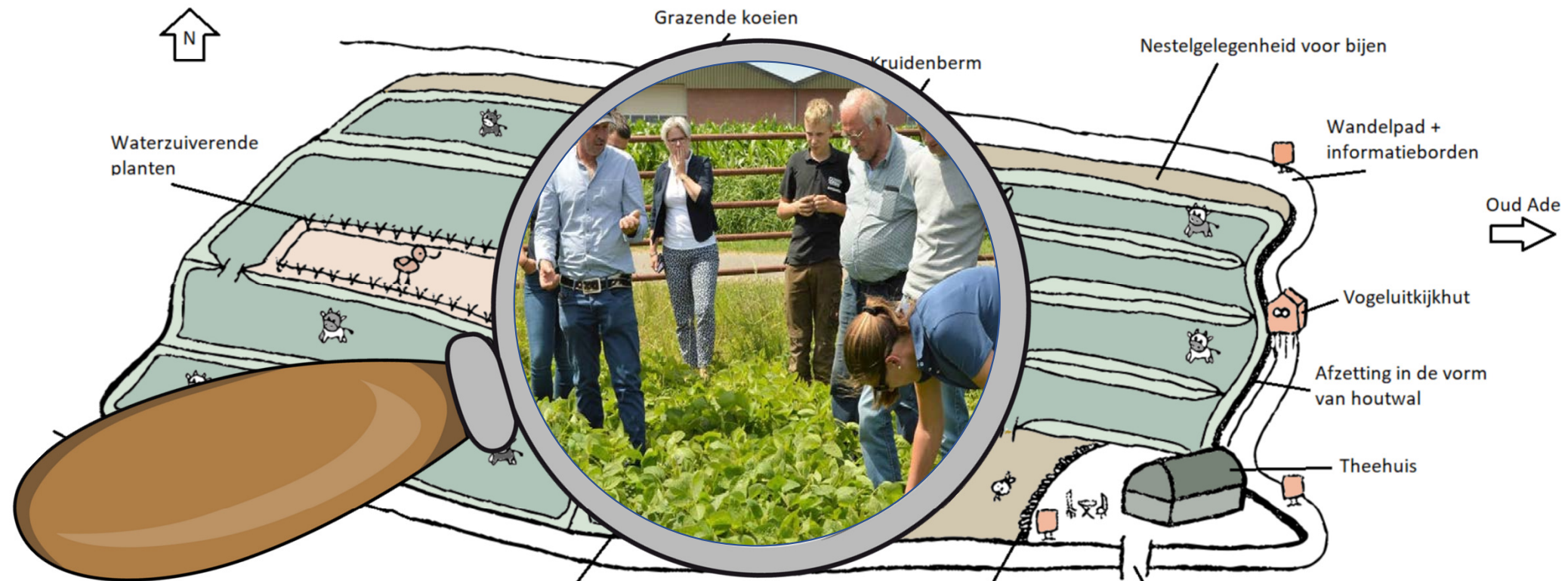

- Appel (*malus domestica*)
- Peer (*Pyrus communis*)
- Pecan (*Carya illinoensis*)
- Walnoot (*Juglans regia*)
- Blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*)
- Grote veenbes (*Vaccinium macrocarpon*)
- Diverse kruiden en bloemen

Begrazing & paludicultuur

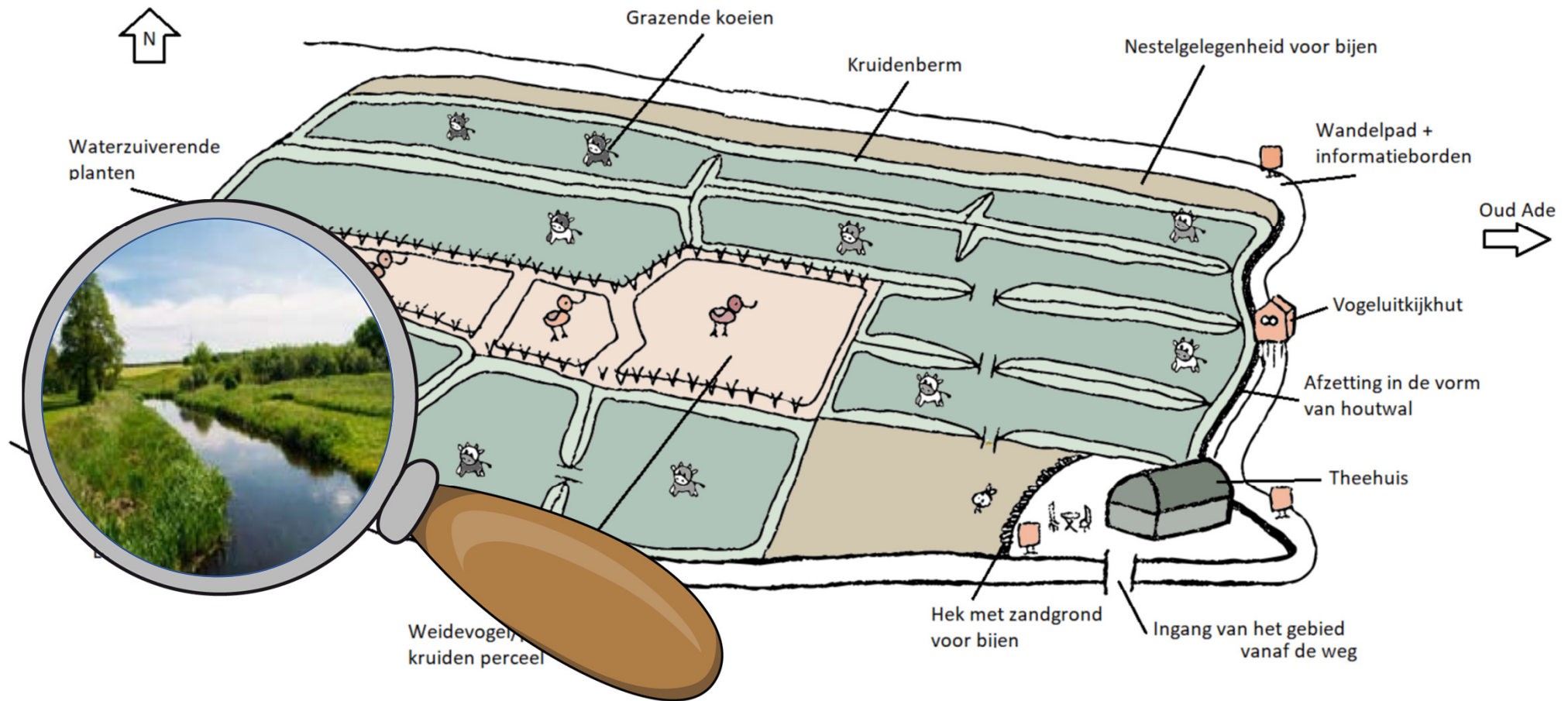

Hoe komen we tot een duurzame, hoogbiodiverse vorm van landbouw...

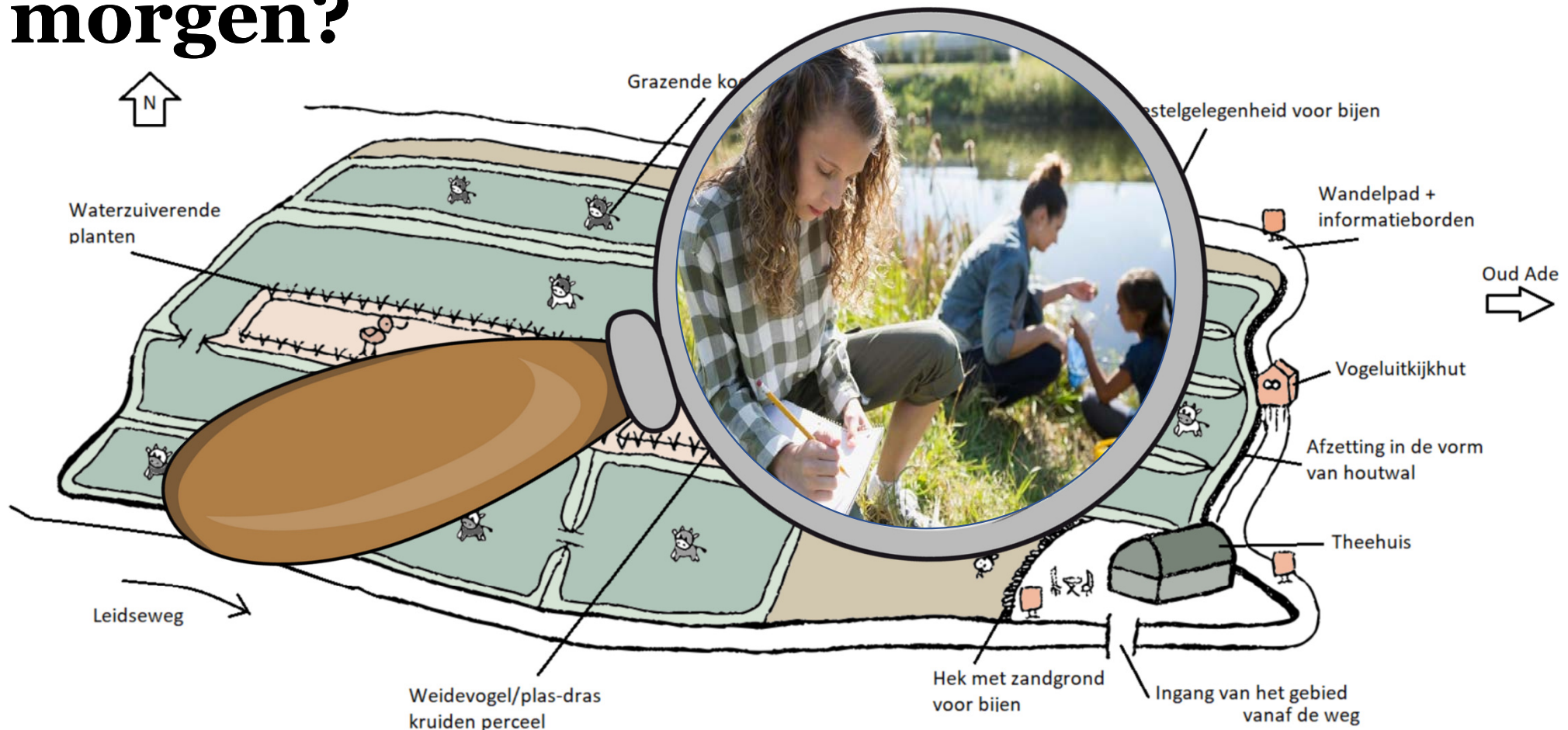

...en zorgt dit voor een gezond economisch perspectief voor boeren?

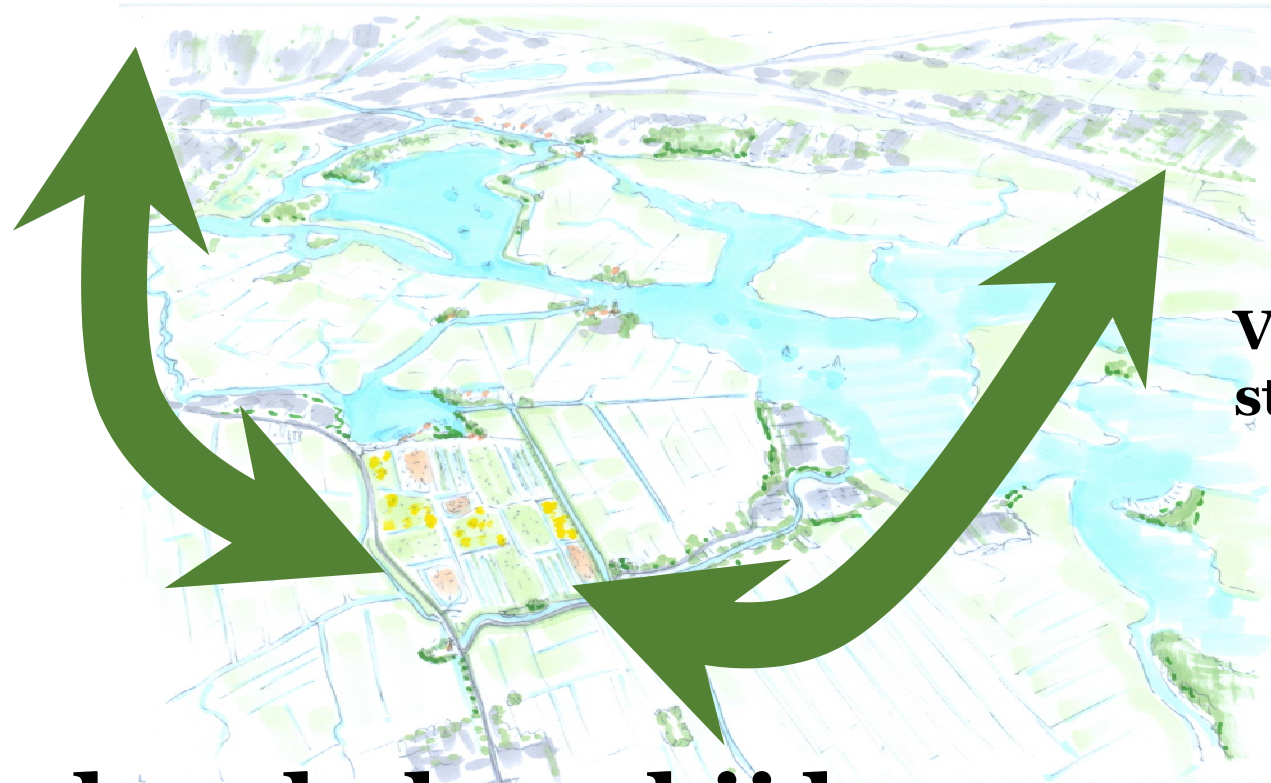
Hoe gaan we om met ons toekomstig waterbeheer?

Hoe betrekken we de ambassadeurs van morgen?

**Hoe komen we tot een duurzame,
hoogbiodiverse vorm van landbouw...**

**Versterken van band
stad-platteland**

**...die kan helpen bij het versterken van de
band tussen stad en platteland?**

Dus: boeren op hoog peil!

maar hoe ziet dat eruit?

Showroom
biodiverse
landbouw
v/d toekomst

Nieuw inlaatpunt
om peil te verhogen

Ambassadeurs
voor het
landschap
van morgen

Bloeiende dijken
en oevers

Kringlooplandbouw
in 1 polder

Legenda

- Extensief kruidenrijk grasland
- Vochtig bloemrijk hooiland
- Hoogveenmoslandbouw
- Meerjarigeteelt met visteelt
- Gemeenschapstuinbouw op veen

Biodivers waterbeheer
op hoog peil

Dalende bodems
weer laten stijgen

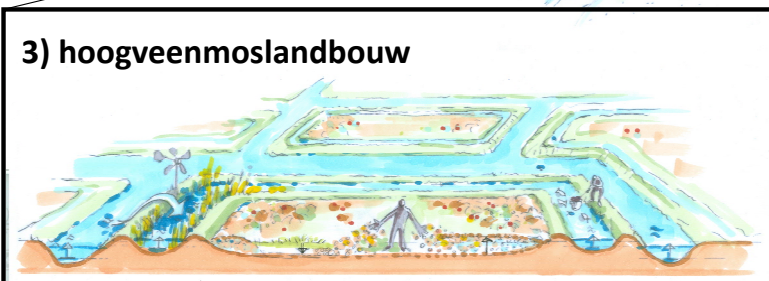
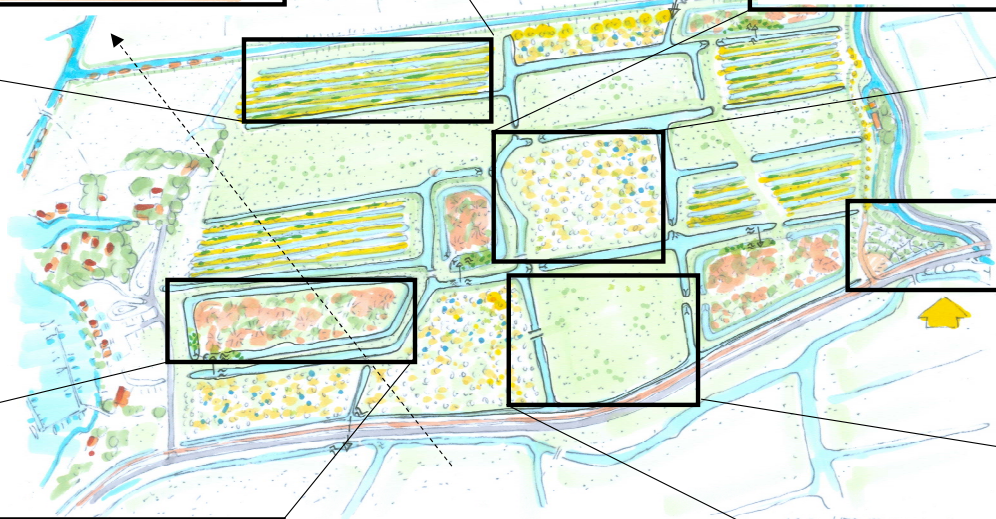
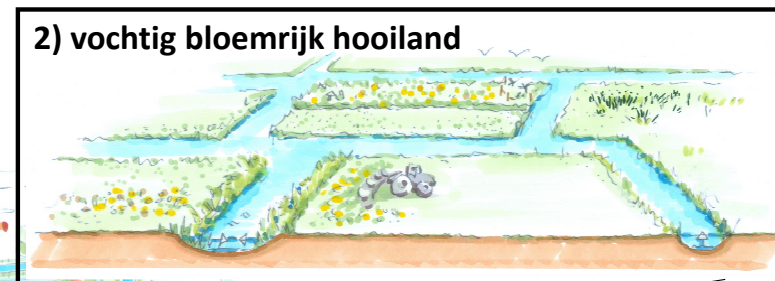
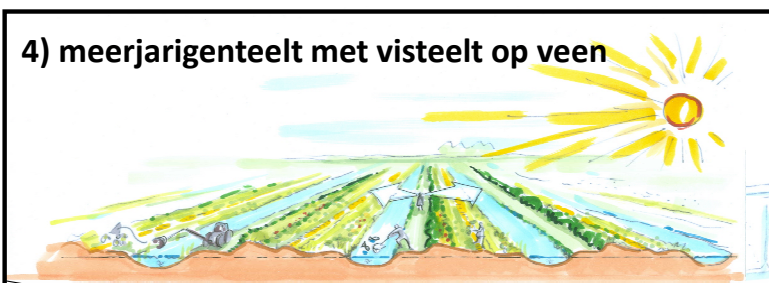

Terugkeer
toppredatoren
van veenweide

Burgers betrekken
bij de oogst

Icoonproject Vrouwe Vennepolder

Fase 2: implementatie in omliggend gebied (jaar 3-8)

- Implementatie van succesvolle hoogbiodiverse vormen van landbouw in de directe omgeving (jaar 3-8)

Fase 2:

Implementatie

- Kan alleen samen met boeren, gemeentes, kennisinstituten en het Hoogheemraadschap!

Icoonproject Vrouwe Vennepolder

Fase 3: Inspiratie voor Holland-Rijnland, andere delen van Nederland en NW-Europa (jaar 8-10)

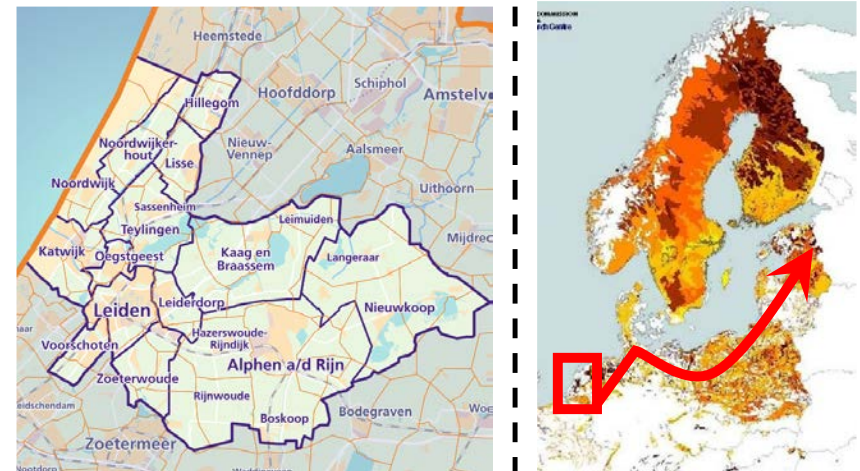
- Vergelijkbare uitdagingen in 62% van Holland-Rijnland, >60% van Zuid-Holland en >12% van NL

- Band van laagveengebieden van minstens 800 km

- ***‘Poten in de klei-project’*** van groot belang voor ‘showroom’ van toekomstig landgebruik.

Fase 3

Inspiratie

Wat maakt dit project zo uniek?

Wat maakt dit project zo uniek?

-
- 1) *De lange horizon (> 10 jaar)*
 - 2) *De geïntegreerde, multidisciplinaire aanpak*
 - 3) *Sterke betrokkenheid van onderwijs (MBO, HBO, WO)*
 - 4) *De voedseltransitie op veen*

Kunnen we dit alleen? → Nee!

**Land
van
Ons**

>14000 leden!

VEENWEIDEN
INNOVATIECENTRUM

Hoogheemraadschap van
Rijnland

Universiteit
Leiden

+ vele
studenten

N **Naturalis**
Biodiversity
Center

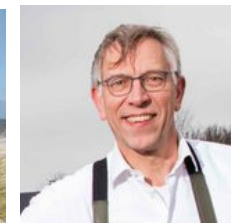
+ een schat aan informatie!

hogeschool
Leiden

+ vele
studenten

mborijn//land

A wide-angle photograph of a Dutch landscape. A calm canal runs through the center, reflecting the sky and the distant horizon. On either side of the canal are green fields. In the distance, a small village is visible, featuring a church with a tall steeple and a traditional windmill. Several cows are grazing in the fields on the left. The sky is a pale, hazy blue, suggesting early morning or late afternoon.

Icoonproject *Vrouwe Vennepolder*

Dank voor uw aandacht